

CZU: 343.16:[349.6:639.1]

O NOUĂ VIZIUNE ASUPRA INCRIMINĂRII FAPTEI DE VÂNAT ILEGAL SĂVÂRȘITE CU FOLOSIREA SITUAȚIEI DE SERVICIU

Sergiu BRÎNZA, Vladislav MANEA

Universitatea de Stat din Moldova

Prezenta investigație se axează pe analiza Proiectului nr.2854/2016, dar și a art.233 CP RM. Analiza efectuată demonstrează prezența unor imperfecțiuni atât în art.233 CP RM, cât și în Proiectul nr.2854/2016. Se relevă că, în contextul infracțiunii prevăzute la art.233 CP RM, ipoteza folosirii situației de serviciu ar putea îndeplini doar rolul de circumstanță agravantă. Or, funcția unei circumstanțe agravante este de a diferenția răspunderea penală. Ipoteza folosirii situației de serviciu presupune prezența unui subiect special: persoana cu funcție de răspundere sau persoana care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală. În prezența celorlalte ipoteze prevăzute în dispoziția art.233 CP RM subiectul nu posedă o calitate specială. Spre deosebire de o persoană oarecare, persoana cu funcție de răspundere sau persoana care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală poate crea mai ușor condițiile ce ar facilita săvârșirea infracțiunii de vânat ilegal. În afară de aceasta, săvârșind infracțiunea de vânat ilegal cu folosirea situației de serviciu, persoana cu funcție de răspundere sau persoana care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală abuzează de încrederea pe care i-a acordat-o statul sau organizația nestatală. În mod regretabil, legiuitorul a ignorat toate aceste argumente, echivalând în art.233 CP RM gradul de pericol social al ipotezei de folosire a situației de serviciu cu gradul de pericol social al celorlalte ipoteze prevăzute de acest articol. Proiectul nr.2854/2016 nu are menirea să repare această imperfecțiune a art.233 CP RM. Eventuala adoptare a acestui proiect ar genera pericolul unei interpretări neuniforme a art.233 CP RM, ceea ce ar putea duce la erori grave în practica judiciară. În scopul perfecționării legii penale, studiul de față se încheie cu formularea unei recomandări *de lege ferenda*.

Cuvinte-cheie: *vânat ilegal, folosirea situației de serviciu, persoană cu funcție de răspundere, persoană care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală, persoană publică, persoană cu funcție de demnitate publică, modalitate normativă alternativă.*

A NEW APPROACH WITH REGARD TO THE CRIMINALIZATION OF THE OFFENCE OF ILLEGAL HUNTING BY MISUSE OF POSITION

This investigation is dedicated to the analysis of the Draft Law No.2854/2016, as well as of art.233 PC RM. As a result of the analysis there were discovered a series of flaws in both art.233 PC RM and the Draft Law No.2854/2016. It is established that, with regard to the offence referred to in art.233 PC RM, the hypothesis of misuse of position could act only as an aggravating circumstance. Either, the role of the aggravating circumstances is to differentiate the penal liability. Or, the hypothesis of misuse of position requires the presence of a special subject: the person in a position of responsibility or the person who manages a commercial, public or other non-governmental organization. With regard to the other hypotheses set forth by the provision of art.233 PC RM, in those cases the subject does not have a special quality. Unlike an ordinary person, the person in a position of responsibility or the person who manages a commercial, public or other non-governmental organization could much more easily create the conditions that would facilitate the perpetration of the offence of illegal hunting. In addition, by perpetrating the offence of illegal hunting by misuse of position, the person in a position of responsibility or the person who manages a commercial, public or other non-governmental organization, abuses the trust bestowed in him/her by the state or the non-governmental organization. Regrettably, with regard to the hypotheses set forth by the provision of art.233 PC RM, the legislature has ignored all these arguments and considered the level of social danger posted by the hypothesis of misuse of position as equivalent to the level of social danger posted by the other hypotheses of the article. Draft Law No.2854/2016 is not intended to fix this flaw of art.233 PC RM. The eventual adoption of the draft law in question would entail a future precedent of inconsistent interpretations of art.233 PC RM, which could lead to grave judicial errors in the judicial practice. To improve the penal law, this study concludes with the formulation of suggestions of a *ferenda law*.

Keywords: *illegal hunting; misuse of position; the person in a position of responsibility; the person who manages a commercial, public or other non-governmental organization; public body; dignity; alternative normative approach.*

Introducere

La 08.02.2016 a fost publicat Proiectul de Lege privind modificarea și completarea unor acte legislative [1] (în continuare – Proiectul nr 2854/2016). Conform acestui proiect, se preconizează, printre altele, ca art.233

„Vânatul ilegal” din Codul penal să fie completat cu alineatul (2) cu următoarea dispoziție: „Aceeși acțiune săvârșită de o persoană publică, de o persoană cu funcție de răspundere sau de o persoană cu funcție de demnitate publică”. În Nota informativă la Proiectul nr.2854/2016 sunt prezentate argumente în susținerea unei asemenea completări: „Elaborarea proiectului legii este realizată în scopul revizuirii cadrului legislativ în vederea descurajării actelor de braconaj și sancționării mai severe a contravențiilor/infracțiunilor comise de braconieri... Proiectul legii completează Codul penal cu unele noi componente de infracțiuni comise de persoanele publice, de demnitate publică și persoanele cu funcție de răspundere care utilizează situația de serviciu în scopul participării la braconaj” [2].

În continuare, va fi examinată oportunitatea operării unei astfel de completări a art.233 CP RM.

Rezultate obținute și discuții

De lege lata, dispoziția art.233 CP RM este următoarea: „Vânatul fără autorizația corespunzătoare fie în perioada interzisă, fie în locurile interzise, fie cu unelte și metode nepermise (braconajul), fie cu folosirea situației de serviciu, dacă acesta a cauzat daune ce depășesc 200 de unități convenționale”.

Așadar, legea penală în vigoare prevede ipoteza săvârșirii infracțiunii de vânat ilegal cu folosirea situației de serviciu. Într-o asemenea ipoteză, prin „folosirea situației de serviciu” se înțelege săvârșirea unor acțiuni sau inacțiuni care decurg din atribuțiile de serviciu ale făptuitorului și care sunt în limitele competenței lui de serviciu. Folosirea situației de serviciu se concretizează în utilizarea uniformei de serviciu sau a altor atribute de serviciu (ecuson, legitimație, automobil de serviciu etc.), ori a informației deținute în virtutea competenței de serviciu, ori a semnificației și autorității funcției ocupate, ori a subordonării pe scară ierarhică față de alte persoane etc. Totodată, sub incidența noțiunii „folosirea situației de serviciu” nu intră folosirea relațiilor de rudenie, de afinitate sau de amicitie, atunci când acestea n-au legătură cu funcția ocupată.

În ipoteza analizată, ca subiect al infracțiunii poate să apară numai o persoană cu funcție de răspundere sau o persoană care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală. În acest plan, suntem de acord cu D.Băbălău. În legătură cu ipoteza similară consemnată la lit.c) alin.(2) art. 241 CP RM, acest autor susține: „Este adevărat că în art.327 CP RM este utilizată aceeași sintagmă: „folosirea situației de serviciu”. În cazul infracțiunilor prevăzute de acest articol, subiect poate fi orice persoană publică. Totuși, prevederea de la lit.c) alin.(2) art.241 CP RM este în concurență nu doar cu art.327 CP RM, dar și cu art.312 din Codul contravențional. Noțiunea de persoană publică nu-i este cunoscută Codului contravențional. În acest Cod se operează cu noțiunea de persoană cu funcție de răspundere. Astfel, observăm o neconcordanță terminologică și semantică între Codul penal și Codul contravențional. De aceea, atât timp cât este în vigoare interpretarea oficială din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.23 din 28.06.2004 (se are în vedere Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție cu privire la practica judiciară în procesele penale despre sustragerea bunurilor, nr.23 din 28.06.2004 [3] – *n.a.*), considerăm că, în ipoteza prevăzută la lit.c) alin.(2) art.241 CP RM, subiect al infracțiunii poate fi doar acea persoană publică care posedă calitatea de persoană cu funcție de răspundere” [4, p.262-263].

Cei care nu dispun de atribuții de serviciu, dar care au luat parte la sustragere împreună cu persoana cu funcție de răspundere sau cu persoana care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală, trebuie trași la răspundere nu în calitate de coautori, ci în calitate de organizatori, instigatori sau complici ai persoanei care își folosește situația de serviciu.

Printre cei care își folosesc situația de serviciu la comiterea vânatului ilegal se pot număra: directorii, directorii adjuncți, inginerii silvici-șefi, șefii de ocoale silvice din cadrul Agenției „Moldsilva”; persoanele cu funcție de răspundere ale Gărzii forestiere a Agenției „Moldsilva”, din cadrul autorității centrale abilitate cu gestiunea resurselor naturale și cu protecția mediului înconjurător, al Inspectoratului Ecologic de Stat etc., al administrației parcurilor naționale, rezervațiilor de resurse, rezervațiilor biosferei etc.; persoanele care gestionează Societatea vânătorilor și pescarilor etc.

După această analiză a ipotezei de săvârșire a vânatului ilegal cu folosirea situației de serviciu, revenim la examinarea propriu-zisă a Proiectului nr.2854/2016.

Problema constă în aceea că, în contextul infracțiunii prevăzute la art.233 CP RM, folosirea situației de serviciu nu reprezintă circumstanța agravantă a infracțiunii de vânat ilegal. Vânatul cu folosirea situației de serviciu este privit ca modalitate normativă cu caracter alternativ a respectivei infracțiuni. Celelalte modalități normative ale infracțiunii prevăzute la art.233 CP RM sunt: vânatul fără autorizația corespunzătoare; vânatul în perioada interzisă; vânatul în locurile interzise; vânatul cu unelte nepermise; vânatul prin metode nepermise.

Este atipic un asemenea tratament juridic al ipotezei de folosire de către făptuitor a situației de serviciu. Sintagma „cu folosirea situației de serviciu” este folosită în multe alte norme penale: lit.b) alin.(2) art.177; lit.a) alin.(2) art.178; lit.a) alin.(3) art.179; alin.(2) art.180¹; lit.d) alin.(2) art.190; lit.d) alin.(2) art.191; lit.b) alin.(2) art.199⁴; lit.d) alin.(3) art.217; lit.d) alin.(3) art.217¹; lit.c) alin.(2) art.217³; lit.c) alin.(2) art.217⁴; lit.c) alin.(2) art.241; lit.c) alin.(2) art.243; lit.c) alin.(5) art.248; lit.c) alin.(2) art.276; alin.(4) art.279¹; lit.b) alin.(3) art.279²; lit.b) alin.(3) art.295; alin.(3) art.303; alin.(2) art.322; art.327; art.335. În aceste norme, sintagma în cauză desemnează fie circumstanța agravantă a infracțiunii corespunzătoare, fie caracteristica singulară definitivă a faptei prejudiciabile din cadrul infracțiunii corespunzătoare. Numai în art.233 CP RM sintagma „cu folosirea situației de serviciu” desemnează una dintre modalitățile normative ale infracțiunii.

În literatura de specialitate astfel de infracțiuni ca vânatul ilegal sunt numite „infracțiuni cu semne constitutive alternative”. Astfel, S.N. Romaniuk afirmă: „Infracțiunea cu semne constitutive alternative cunoaște următoarele varietăți: infracțiunea cu obiecte juridice speciale alternative; infracțiunea cu obiecte materiale alternative; infracțiunea cu victime alternative; infracțiunea cu acțiuni (inacțiuni) prejudiciabile alternative; infracțiunea cu metode de comitere alternative; infracțiunea cu urmări prejudiciabile alternative; infracțiunea cu motive sau scopuri alternative; infracțiunea cu subiecți alternativ... La infracțiunile cu acțiuni (inacțiuni) prejudiciabile alternative se raportează acele infracțiuni care presupun câteva modalități normative ale faptei prejudiciabile. Atestarea în cele comise de făptuitor fie a oricăreia din aceste modalități, fie a tuturor acestor modalități, caracterizează latura obiectivă a infracțiunii consumate. Este posibil ca una dintre modalitățile normative atestate să corespundă infracțiunii consumate, iar o altă asemenea modalitate să corespundă tentativei de infracțiune. Chiar și într-o astfel de situație, infracțiunea cu acțiuni (inacțiuni) prejudiciabile alternative se va considera consumată” [5, p.6, 13].

Într-o manieră asemănătoare, A.N. Popov, L.A. Zimireva și P.V. Fedâșina menționează: „În cazul infracțiunii cu acțiuni (inacțiuni) prejudiciabile alternative, atestarea în cele comise a oricăreia dintre modalitățile normative denotă consumarea infracțiunii. În același timp, atestarea câtorva dintre aceste modalități nu presupune prezența concursului de infracțiuni” [6, p.7]. Referitor la infracțiunea cu acțiuni (inacțiuni) prejudiciabile alternative, R.R. Musina susține: „Specificul unor asemenea infracțiuni se exprimă în aceea că ele se consideră consumate din momentul atestării oricăreia dintre modalitățile normative. Asupra consumării infracțiunii nu influențează numărul modalităților normative atestate” [7]. Nu în ultimul rând, N.N. Kulicenko opinează: „Pentru infracțiunea cu acțiuni (inacțiuni) prejudiciabile alternative este caracteristic faptul că, indiferent de numărul modalităților normative alcătuitoare, aceasta constituie o singură infracțiune. Privite distinct sau împreună cu altele, modalitățile normative în cauză alcătuiesc o singură infracțiune” [8, p.9].

Suntem de acord cu aceste opinii. Infracțiunea prevăzută la art.233 CP RM este o infracțiune cu acțiuni prejudiciabile alternative. Atestarea în cele comise a modalității normative de vânat cu folosirea situației de serviciu denotă consumarea infracțiunii în cauză. Atestarea câtorva dintre modalitățile normative consemnate în art.233 CP RM nu presupune prezența unui concurs de infracțiuni.

Totuși, în conjunctura infracțiunii prevăzute la art.233 CP RM, ipoteza folosirii situației de serviciu se deosebește de ipotezele alternative nominalizate în acest articol: vânatul fără autorizația corespunzătoare; vânatul în perioada interzisă; vânatul în locurile interzise; vânatul cu unelte nepermise; vânatul prin metode nepermise. Această deosebire ține de gradul de pericol social al celor comise. În acest sens, nu putem trece cu vederea aserțiunea care aparține lui D.S. Cikin: „Constituirea componentelor de infracțiuni cu acțiuni (inacțiuni) prejudiciabile alternative se justifică în acele cazuri, când atingerea adusă unui anumit obiect al apărării penale se comite... prin acțiuni (inacțiuni) care nu se deosebesc considerabil după gradul de pericol social. Uneori, legiuitorul ignoră această regulă” [9, p.10-11]. Considerăm că art.233 CP RM este acel exemplu când se ignoră regula, conform căreia infracțiunea cu acțiuni (inacțiuni) prejudiciabile alternative presupune că modalitățile alternative alcătuitoare comportă un grad de pericol social comparabil.

Astfel, în contextul infracțiunii prevăzute la art.233 CP RM, ipoteza folosirii situației de serviciu ar putea îndeplini doar rolul de circumstanță agravantă. Or, funcția unei circumstanțe agravante este de a diferenția răspunderea penală. În acest sens, D.Popescu menționează just: „Circumstanțele speciale, prevăzute în Partea Specială a Codului penal, constituie un mijloc de diferențiere a răspunderii penale, cu ajutorul cărora legiuitorul construiește noi componente de infracțiuni, determinând gradul prejudiciabil tipic al infracțiunii” [10, p.75]. La rândul său, M.Stăvilă relevă: „În baza sistemului de circumstanțe atenuante și agravante, are loc diferențierea răspunderii penale, urmată faptic de o individualizare a acestei răspunderi” [11, p.17].

Ce anume condiționează constituirea unei variante agravate de infracțiune? La această întrebare răspunde E.V. Rogova: „Decalajul semnificativ în ceea ce privește gradul de pericol social al faptei, săvârșite în prezența unei anumite circumstanțe, în comparație cu varianta-tip a faptei în cauză, reprezintă temeiul pentru constituirea unei variante agravate de infracțiune” [12].

Or, ipoteza folosirii situației de serviciu presupune prezența unui subiect special: persoană cu funcție de răspundere sau persoană care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală. În prezența celorlalte ipoteze prevăzute în dispoziția art.233 CP RM subiectul nu posedă o calitate specială. Spre deosebire de o persoană oarecare, persoana cu funcție de răspundere sau persoana care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală are posibilități mai mari pentru a-și înlesni săvârșirea infracțiunii de vânat ilegal. În afară de aceasta, săvârșind infracțiunea de vânat ilegal cu folosirea situației de serviciu, persoana cu funcție de răspundere sau persoana care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală abuzează de încrederea pe care i-a acordat-o statul sau organizația nestatală. Caracterizând folosirea situației de serviciu la comiterea infracțiunii, D.A. Pleteneva afirmă: „O asemenea conduită sporește pericolul social al infracțiunii, întrucât aduce atingere și intereselor de serviciu. În acest caz, scopul legiuitorului este de a agrava răspunderea penală a subiectului care are calitatea pe care nu o posedă alte persoane” [13]; „Această circumstanță îndeplinește rolul de agravantă, deoarece persoana care își folosește situația de serviciu recurge la atribuțiile sale în detrimentul interesului public” [14].

În mod regretabil, legiuitorul a ignorat toate aceste argumente, echivalând în art.233 CP RM gradul de pericol social al ipotezei de folosire a situației de serviciu cu gradul de pericol social al celorlalte ipoteze prevăzute de acest articol. Proiectul nr.2854/2016 nu are menirea să repare această imperfecțiune a art.233 CP RM. Dimpotrivă, adoptarea acestui proiect doar ar complica interpretarea și aplicarea articolului în cauză. Or, alin.(2) art.233 CP RM ar presupune săvârșirea vânatului ilegal de o persoană publică, de o persoană cu funcție de răspundere sau de o persoană cu funcție de demnitate publică. Aceasta în timp ce alineatul (1) al aceluiași articol stabilește răspunderea pentru comiterea vânatului ilegal, printre altele, cu folosirea situației de serviciu. Se impune întrebarea: în eventualitatea adoptării Proiectului nr.2854/2016, cine ar putea fi subiectul infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.233 CP RM?

Situația reflectată în art. 233 CP RM ar aminti întrucâtva de paralelismul ipotezelor prevăzute la lit.c) alin.(1) art.165 CP RM (săvârșirea traficului de ființe umane prin abuz de putere) și la lit.e) alin.(2) art.165 CP RM (săvârșirea traficului de ființe umane de o persoană publică, de o persoană cu funcție de răspundere, de o persoană cu funcție de demnitate publică, de o persoană publică străină sau de un funcționar internațional). Pronunțându-se împotriva unui asemenea paralelism, A.Tănase susține: „Considerăm oportună excluderea sintagmei „sau abuz de putere” din dispoziția de la lit.c) alin.(1) art.165 CP RM. În opinia noastră, această sintagmă și-a pierdut semnificația pe care o avea înainte de completarea alin.(2) art.165 CP RM cu litera e). Nu mai are sens de a se pune accentul pe reprezentarea de către subiect a autorității publice, odată ce, conform lit.e) alin.(2) art.165 CP RM, se stabilește răspunderea agravată indiferent de acest aspect. Un alt motiv este că nu putem face abstracție de faptul că, la moment, nu există criterii precise de a stabili care este diferența dintre o persoană cu funcție de răspundere și un funcționar public care nu este o persoană cu funcție de răspundere” [15].

În eventualitatea adoptării Proiectului nr.2854/2016, subiectul infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.233 CP RM ar fi: persoana care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală; persoana publică străină; funcționarul internațional. Aceasta cu condiția că o astfel de persoană își folosește situația de serviciu. Totodată, în cazul subiectului infracțiunii prevăzute la alin.(2) art.233 CP RM, nu ar mai conta dacă acesta își folosește sau nu situația de serviciu. Ar avea semnificație doar calitatea specială a subiectului, nu și caracterul conduitei ilegale a acestuia. În acest context, nu ar fi clar temeiul unui asemenea tratament diferențiat al ipotezelor prevăzute la alin.(1) și (2) art.233 CP RM.

Totodată, nu ar fi exclusă nici interpretarea, potrivit căreia persoana cu funcție de răspundere, care își folosește situația de serviciu, este subiectul infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.233 CP RM; persoana cu funcție de răspundere, care comite o acțiune ce depășește în mod vădit limitele drepturilor și atribuțiilor acordate prin lege, este subiectul infracțiunii prevăzute la alin.(2) art.233 CP RM.

Pericolul unei asemenea interpretări neuniforme a art.233 CP RM ar putea duce la erori grave în practica judiciară.

Acesta nu este singurul pericol condiționat de eventuala adoptare a Proiectului nr.2854/2016. Un alt pericol derivă din formularea „Aceeși acțiune săvârșită de o persoană publică, de o persoană cu funcție de răspundere

sau de o persoană cu funcție de demnitate publică", propusă pentru alin.(2) art.233 CP RM. Referindu-se la formularea similară din dispoziția de la lit.c) alin.(2) art.332¹ CP RM, V.Stati și R.Popov menționează: „Conform acestei norme, răspunderea se agravează dacă infracțiunea prevăzută la alin.(1) art.332¹ CP RM este săvârșită de o persoană publică, de o persoană cu funcție de răspundere, de o persoană cu funcție de demnitate publică, de o persoană publică străină sau de un funcționar internațional... Considerăm nereușită menționarea laolaltă a celor cinci categorii de subiecți speciali în dispoziția de la lit.c) alin.(2) art.332¹ CP RM. Astfel, în primul rând, noțiunea „persoană publică” include noțiunile subsidiare „persoană cu funcție de răspundere” și „persoană cu funcție de demnitate publică”. În al doilea rând, gradul de pericol social al infracțiunilor săvârșite de subiecții speciali, care reprezintă cele cinci categorii sus-menționate, nu poate fi același. Nu este întâmplător că în art.324, 325, 327, 328, 332² și altele din Codul penal răspunderea pentru fapta săvârșită de persoana publică (sau în privința persoanei publice) și fapta comisă de persoana cu funcție de demnitate publică (sau în privința persoanei cu funcție de demnitate publică) se stabilește la alineate diferite. De asemenea, în art.324 și 325 CP RM răspunderea pentru fapta săvârșită de persoana publică străină (sau în privința persoanei publice străine) și fapta comisă de funcționarul internațional (sau în privința funcționarului internațional) se stabilește la alineate diferite” [16].

Cele menționate mai sus denotă oportunitatea operării unor amendamente în art.233 CP RM. Sub acest aspect, este utilă examinarea experienței legislative în materie a altor țări.

Astfel, în Codul penal al Cehiei braconajul în varianta-tip este incriminat la alin.(1) art.304. La rândul său, braconajul în varianta agravată este incriminat la alin.(2) art.304. Conform literei c) din acest alineat, răspunderea pentru braconaj se agravează, dacă această faptă este săvârșită de către o persoană căreia îi revine obligația specială de a proteja mediul.

În mod similar, în Codul penal al Slovaciei braconajul în varianta-tip este incriminat la alin.(1) art.310. În varianta sa agravată, braconajul este incriminat la alin.(2) art.310. Potrivit literei c) din acest alineat, răspunderea pentru braconaj se agravează, dacă această faptă este comisă de către o persoană căreia îi revine obligația specială de a proteja mediul.

În Codul penal al Ucrainei, vânatul ilegal în varianta-tip este incriminat la alin.1 art.248. La alineatul 2 din acest articol se prevede răspunderea, printre altele, pentru săvârșirea vânatului ilegal de către o persoană cu funcție de răspundere cu folosirea situației de serviciu.

În Codul penal al Republicii Belarus, vânatul ilegal în varianta-tip este incriminat la alin.1 art.282. Printre variantele agravate ale vânatului ilegal se numără cea consemnată la alin.3 art.282 din același Cod. Această normă stabilește răspunderea exclusiv pentru săvârșirea vânatului ilegal de către o persoană cu funcție de răspundere cu folosirea situației de serviciu.

În Codul penal al Federației Ruse, vânatul ilegal în varianta-tip este incriminat la alin.1 art.258. La alin.2 din acest articol se prevede răspunderea, printre altele, pentru săvârșirea vânatului ilegal de către o persoană cu funcție de răspundere cu folosirea situației de serviciu. De asemenea, art.258.1 din Codul penal al Federației Ruse stabilește răspunderea pentru dobândirea sau traficul ilicit de animale sălbatice sau resurse biologice acvatice de valoare deosebită, care aparțin de speciile incluse în Cartea Roșie a Federației Ruse și/sau care sunt protejate prin tratatele internaționale la care Federația Rusă este parte. În varianta-tip, această faptă este incriminată la alin.1 art.258.1. La alineatul 2 din acest articol se prevede răspunderea, printre altele, pentru comiterea infracțiunii în cauză de către o persoană cu funcție de răspundere cu folosirea situației de serviciu.

În Codul penal al Kârgâzstanului, vânatul ilegal în varianta-tip este incriminat la alin.(1) art.278. La alineatul (2) din acest articol se stabilește răspunderea, printre altele, pentru săvârșirea vânatului ilegal de către o persoană cu funcție de răspundere cu folosirea situației de serviciu.

În Codul penal al Tadjikistanului, vânatul ilegal în varianta-tip este incriminat la alin.(1) art.232. În varianta sa agravată, vânatul ilegal este incriminat la alin.(2) din acest articol. Potrivit literei a) din acest alineat, răspunderea pentru vânatul ilegal se agravează, dacă această faptă este săvârșită cu folosirea situației de serviciu.

În Codul penal al Kazahstanului, vânatul ilegal în varianta-tip este incriminat la alin.1 art.337. În una dintre variantele sale agravate, vânatul ilegal este incriminat la alin.4 din acest articol. Conform pct.3) din acest alineat, răspunderea pentru vânatul ilegal se agravează, dacă această faptă este săvârșită cu folosirea situației de serviciu.

În Codul penal al Uzbekistanului, încălcarea regimului de folosire a regnului animal sau a regnului vegetal în varianta-tip este incriminată la alin.1 art.202. În una dintre variantele sale agravate, această faptă este incriminată la alin.3 din acest articol. Potrivit lit.б) din acest alineat, răspunderea pentru încălcarea regimului

de folosire a regnului animal sau a regnului vegetal se agravează, dacă această faptă este comisă cu folosirea situației de serviciu.

În Codul penal al Azerbaidjanului, vânatul ilegal în varianta-tip este incriminat la alin.1 art.258. În una dintre variantele sale agravate, vânatul ilegal este incriminat la alin.3 din acest articol. Conform pct.1) din acest alineat, răspunderea pentru vânatul ilegal se agravează, dacă această faptă este săvârșită de către o persoană cu funcție de răspundere cu folosirea situației de serviciu.

În Codul penal al Turkmenistanului, vânatul ilegal în varianta-tip este incriminat la alin.(1) art.321. În varianta sa agravată, vânatul ilegal este incriminat la alin.(2) din acest articol. Potrivit lit.д) din acest alineat, răspunderea pentru vânatul ilegal se agravează, dacă această faptă este comisă cu folosirea situației de serviciu.

Din analiza acestor modele legislative deducem că niciunul dintre ele nu se aseamănă cu cel promovat de legiuitorul autohton în art.233 CP RM, sub aspectul incriminării vânatului ilegal cu folosirea situației de serviciu. Doar în art.233 CP RM săvârșirea vânatului ilegal cu folosirea situației de serviciu nu presupune o diferențiere în raport cu celelalte ipoteze de comitere a infracțiunii în cauză.

Luând în considerare argumentele prezentate mai sus, propunem modificarea și completarea art.233 și 234 CP RM. Considerăm necesară revizuirea nu doar a conținutului, dar și a denumirii acestor două articole. Denumirile lor actuale nu corespund prevederilor Proiectului de Lege nr.3410 din 2016 privind fondul cinegetic și protecția vânatului [17]. Or, în art.2 al acestui proiect sunt formulate, *inter alia*, următoarele două definiții: vânat – animale sălbatice (mamifere, păsări) de interes vânătorească; vânătoare – căutarea, stârnirea, hăițuirea, rănirea, împușcarea sau capturarea vânatului prin orice altă metodă care are ca scop dobândirea acestuia. Din aceste considerente, ar fi necesar ca în denumirea și în dispoziția art.233 și 234 CP RM termenul „vânat” să fie înlocuit cu termenul adecvat „vânătoare”.

În concluzie, propunem ca în denumirea și în dispoziția art.234 CP RM cuvântul „vânatul” să fie substituit prin cuvântul „vânătoare”. De asemenea, recomandăm ca art.233 CP RM să fie modificat și completat după cum urmează:

„Articolul 233. Vânătoare ilegală

(1) Vânătoare fără autorizația corespunzătoare sau în perioada interzisă, sau în locurile interzise, sau cu unelte ori metode nepermise, dacă aceasta a cauzat daune ce depășesc 200 unități convenționale, se pedepsește cu amendă în mărime de la 500 la 1000 unități convenționale cu privarea dreptului de portarmă pentru o perioadă de 3 ani, sau cu închisoare de la 3 la 5 ani.

(2) Aceeași faptă săvârșită cu folosirea situației de serviciu, se pedepsește cu amendă în mărime de la 700 la 1000 unități convenționale cu privarea dreptului de portarmă pentru o perioadă de 3 ani sau cu privarea dreptului de a ocupa anumite funcții pe o perioadă de până la 3 ani, sau cu închisoare de la 5 la 7 ani”.

Concluzii

Analiza efectuată în cadrul acestui studiu demonstrează prezența unor imperfecțiuni atât în art.233 CP RM, cât și în Proiectul nr.2854/2016. Problema constă în aceea că, în contextul infracțiunii prevăzute la art.233 CP RM, vânatul cu folosirea situației de serviciu este privit ca modalitate normativă cu caracter alternativ a respectivei infracțiuni. Este atipic un asemenea tratament juridic al ipotezei de folosire de către făptuitor a situației de serviciu. În conjunctura infracțiunii prevăzute la art.233 CP RM, ipoteza folosirii situației de serviciu se deosebește de ipotezele alternative nominalizate în acest articol: vânatul fără autorizația corespunzătoare; vânatul în perioada interzisă; vânatul în locurile interzise; vânatul cu unelte nepermise; vânatul prin metode nepermise. Această deosebire ține de gradul de pericol social al celor comise. Astfel, în contextul infracțiunii prevăzute la art.233 CP RM, ipoteza folosirii situației de serviciu ar putea îndeplini doar rolul de circumstanță agravantă. Or, funcția unei circumstanțe agravante este de a diferenția răspunderea penală. Ipoteza folosirii situației de serviciu presupune prezența unui subiect special: persoană cu funcție de răspundere sau persoană care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală. În prezența celorlalte ipoteze prevăzute în dispoziția art.233 CP RM subiectul nu posedă o calitate specială. Spre deosebire de o persoană oarecare, persoana cu funcție de răspundere sau persoana care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală poate crea mai ușor condițiile ce ar înlesni săvârșirea infracțiunii de vânat ilegal. În afară de aceasta, săvârșind infracțiunea de vânat ilegal cu folosirea situației de serviciu, persoana cu funcție de răspundere sau persoana care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală abuzează de încrederea pe care i-a acordat-o statul sau organizația nestatală. În mod

regretabil, legiuitorul a ignorat toate aceste argumente, echivalând în art.233 CP RM gradul de pericol social al ipotezei de folosire a situației de serviciu cu gradul de pericol social al celorlate ipoteze prevăzute de acest articol. Proiectul nr.2854/2016 nu are menirea să repare această imperfecțiune a art.233 CP RM. Dimpotrivă, adoptarea acestui proiect doar ar complica interpretarea și aplicarea articolului în cauză. Or, alin.(2) art.233 CP RM ar presupune săvârșirea vânatului ilegal de o persoană publică, de o persoană cu funcție de răspundere sau de o persoană cu funcție de demnitate publică. Aceasta în timp ce alineatul (1) al aceluiași articol stabilește răspunderea pentru comiterea vânatului ilegal, printre altele, cu folosirea situației de serviciu. Eventuala adoptare a Proiectului nr.2854/2016 ar genera pericolul unei interpretări neuniforme a art.233 CP RM, ceea ce ar putea duce la erori grave în practica judiciară. Drept urmare, studiul de față se încheie cu formularea unei recomandări *de lege ferenda* de modificare și completare a art.233 și 234 CP RM.

Referințe:

1. Proiectul de Lege privind modificarea și completarea unor acte legislative. [Accesat: 27.03.2017] Disponibil: <http://particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=2854>
2. Notă informativă la Proiectul de Lege privind modificarea și completarea unor acte legislative. [Accesat: 27.03.2017] Disponibil: <http://particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=2854>
3. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.23 din 28.06.2004 cu privire la practica judiciară în procesele penale despre sustragerea bunurilor. [Accesat: 27.03.2017] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=37
4. BĂBĂLĂU, D. *Răspunderea penală pentru practicarea ilegală a activității de întreprinzător*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2016. 304 p. ISBN 978-9975-53-731-5
5. РОМАНЮК, С.Н. *Сложные единичные преступления*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Тюмень, 2008. 22 с.
6. ПОПОВ, А.Н., ЗИМИРЕВА, Л.А., ФЕДЫШИНА, П.В. *Объективная сторона состава преступления*. Санкт-Петербург: Санкт-Петербургский юридический институт (филиал) Академии Генеральной прокуратуры Российской Федерации, 2015. 64 с.
7. МУСИНА, Р.Р. Составы преступлений с альтернативными признаками объективной стороны в истории уголовного законодательства советской и постсоветской России. В: *Актуальные проблемы экономики и права*, 2008, № 2, с.144-147. ISSN 2410-0390
8. КУЛИЧЕНКО, Н.Н. *Уголовно-правовая оценка единичного сложного преступления*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Омск, 2006. 22 с.
9. ЧИКИН, Д.С. *Сложные единичные преступления (уголовно-правовая характеристика, проблемы квалификации и законодательного конструирования)*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Краснодар, 2013. 34 с.
10. POPESCU, D. *Circumstanțele atenuante și agravante în dreptul penal al Republicii Moldova*: Teză de doctor în drept. Chișinău, 2015. 170 p.
11. STĂVILĂ, M. *Efectele circumstanțelor atenuante și agravante în dreptul penal*: Teză de doctor în drept. Chișinău, 2015. 197 p.
12. РОГОВА, Е.В. Правила построения квалифицирующих и привилегирующих признаков состава преступления. В: *Проблемы в российском законодательстве*, 2013, № 5, с.172-178. ISSN 2310-7049.
13. ПЛЕТЕНЕВА, Д.А. Совершение преступления с использованием служебных полномочий как признак квалифицированного состава преступления. В: *Проблемы борьбы с преступностью и подготовки кадров для органов внутренних дел Республики Беларусь: Тезисы докладов Международной научно-практической конференции, посвященной Дню белорусской науки (Минск, 23 января 2009 г.)*. Минск: Академия МВД Республики Беларусь, 2009, с.270-271.
14. ПЛЕТЕНЕВА, Д.А. Квалифицирующие признаки преступления, относящиеся к личности виновного, и проблема индивидуализации наказания. В: *Проблемы правоприменительной деятельности в Республике Беларусь: Материалы республиканской научной конференции (28-29 марта 2003г.)*, Ч.1. / Под ред. Р.Н. Ключко. Гродно: ГрГУ, 2003. с.314-317.
15. TĂNASE, A. Latura obiectivă a infracțiunii de trafic de ființe umane (art.165 CP RM). În: *Revista Națională de Drept*, 2010, nr.11, p.18-33. ISSN 1811-0770
16. STATI, V., ПОПОВ, Р. Obținerea frauduloasă a mijloacelor din fondurile externe, precum și delapidarea acestor mijloace în atenția legii penale a Republicii Moldova. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”*, 2016, nr.8, p.219-230. ISSN 1814-3199
17. Proiectul de Lege nr.3410 din 2016 privind fondul cinegetic și protecția vânatului. [Accesat: 27.03.2017] Disponibil: <http://particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=3410>

Prezentat la 30.03.2017